

راهکارهای نهادینه کردن امانتداری در جامعه/ قرآن چه شخصی را شایسته پذیرش مسئولیت حکومتی می داند

یک قرآن پژوه با تشریح بیان خیانت در امانت بعضی مدیران، به تبیین راهکارهای اصلاح آن پرداخت و گفت: یک مسئول باید غیر از اینکه قدرت، تعهد و تخصص آن کار را دارد باید امانت دار خوبی هم باشد.

یک قرآن پژوه با تشریح بیان خیانت در امانت بعضی مدیران، به تبیین راهکارهای اصلاح آن پرداخت و گفت: یک مسئول باید غیر از اینکه قدرت، تعهد و تخصص آن کار را دارد باید امانت دار خوبی هم باشد.

حجت الاسلام والمسلمین مهدی رستم نژاد، عضو هیئت علمی جامعه المصطفی (ع) العالمیه در گفتگو با خبرنگار مهر در مورد اینکه، از منظر اسلام امانتداری چه تعریفی دارد؟ گفت: اصطلاحی در لسان روایات راجع به امانت است که به آن "اداء الامانه" می گویند، یعنی پرداختن یا ادا کردن امانت یا امانتداری است. امانت ریشه اش هم از امن گرفته شده، هم راجع تأدیه امانت، به کار می رود. یعنی ادا کردن امانات مردم و هم امانتداری، یعنی امانت کسی که در اختیار ما است آن را بدرستی حفظ کنیم و آن را در معرض تلف و خیانت قرار ندهیم.

وی با اشاره به اینکه در اسلام هم امانت، هم امانتداری و هم ادای امانت از اصطلاحاتی می باشند که مربوط به این باب می باشد، گفت: کسی که امانت را بدرستی حفظ کند و حقش را ادا کند او امانتدار خوبی از نگاه دینی است.

این محقق و نویسنده در مورد اینکه ابعاد و وجوه مختلف امانتداری چیست و فرق امانتداری یک فرد عادی با یک مسئول و مقام دولتی و حاکمتی چیست؟ تصریح کرد: اولاً قرآن می فرماید "ان الله يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِحُكْمِ اللَّهِ" خداوند امر می کند که امانت را به اهلش بسپارید این آیه در مورد قضاوت و حکومت هم است. یعنی وقتی که مسئولیتی را به کسی می خواهید بدهید، مسئولیت یک امانت است و باید آن را به اهلش سپرد. از نگاه قرآن هرکسی نمی تواند مسئول هر چیزی باشد. باید اهلیت آن را داشته باشد.

وی تأکید کرد: در داستان حضرت یوسف (ع) می خوانیم وقتی می آید خودش را مطرح می کند از اینکه می تواند خزانه دار مصر باشد می گوید قال اجعلني على خزائن الأرض إني حفيظ عليم، یعنی حضرت یوسف (ع) به فرعون گفت مرا بر آن خزائی که در مصر است قرار بده، یعنی کلید دار بیت المال شود به تعبیر امروزی وزیر اقتصاد قرار بده. برای اینکه انی حفيظ عليم برای اینکه من حفيظم یعنی کسی هستم که خوب نگهداری می دهد. در اصطلاح قرآنی حفيظ همین امانتدار محسوب می شود. هم حفيظ هستم، یعنی امانتدار خوبی هستم، هم عليم هستم یعنی دانش آن را دارم.

رستم نژاد ادامه داد: در داستان حضرت موسی (ع) هم در قرآن داریم «يا ايت استاجره ان خير من استاجرت القوي الامين» یعنی وقتی دختران شعیب آمدند و موسی (ع) را دیدند بعد رفتند پیش پدرشان، یکی از دختران گفت ای پدر! موسی را اجیرش کن برای اینکه او قوی است. زیرا او دیده بود چگونه موسی (ع) آن سنگ بزرگ را از نزدیک چاه بلند کرد و هم امین یعنی امانتدار خوبی است.

وی یادآورش: این دو آیه یعنی درباره یوسف (ع) و موسی (ع) نشان می دهد که خداوند برای یوسف (ع) که خزانه دار مملکتی مثل مصر شد و موسی (ع) که می خواهد مسئولیت چند گوسفند را بگیرد قرآن در هر دو از واژه امانتداری استفاده کرده است. یعنی یک مسئول باید غیر از اینکه قدرت، تعهد و تخصص آن کار را دارد باید امانت دار خوبی هم باشد.

این محقق و پژوهشگر علوم قرآنی در مورد اینکه چرا با وجود اینکه فرهنگ ما یک فرهنگ دینی است، اما امانتداری به عنوان یک خصلت اخلاقی و رفتاری بین افراد به درستی جا نیفتاده است عنوان کرد: یکی در بحث توزیع در امانت مشکل داریم. یعنی اینکه شغل هر فردی امانت در دست اوست باید توجه داشته باشیم از نظر قرآنی این فرد حتماً حفيظ و امین و عليم باشد. یعنی هم باید بداند، هم بتواند و هم امانتدار باشد. گاهی رابطه ها حاکم می شود یا بر سر اتفاق کسی کاری را به عهده می گیرد. امیرالمومنین (ع) می گوید کارهای دنیا گاهی بر اساس اتفاق است و نه از سر استحقاق، یعنی به قول امروزی شایسته سالاری وجود ندارد. اینکه مسئول فکر می کند طعمه و لقمه ای چرب و شیرین گیرش آمده است. حضرت علی (ع) به یکی از فرمانداران خود می فرماید این مسئولیت تو طعمه یا لقمه لذیذ برای تو نیست، بلکه امانتی در دست توست. خب وقتی ما در سپردن امانت ضعف داشته باشیم در بعضی از مراکز نواحی و قسمت ها مسئولینی بر می گزینیم که امانتدار نیستند. مسئولینی که شغل خود را به عنوان یک طعمه و لقمه چرب و شیرین می بینند و این مسئله باعث می شود متأسفانه از آن چیزی که باید باشیم فاصله بگیریم.

این قرآن پژوه در مورد اینکه متخلق شدن افراد جامعه به خصلت امانتداری چه نتایجی دارد و چه آسیب هایی از جامعه می زداید؟ هم اظهار داشت: امانت از واژه امن است. یعنی همان چیزی که امروز به آن امنیت می گوئیم. اگر جامعه امانتداری درست و ادای امانت درست را هر کدام در جای خودش قرار داد جامعه به امنیت می رسد. طبق تعبیر قرآن اوليك لهم الامن اینها در سرزمین موعود دارای امنیت گام می نهند. در عصر امام زمان (عج) امانتداری بر جامعه حاکم می شود. یعنی حضرت همانطوری که جامعه را از قسط و عدل و داد و دادگستری پر می کند امانتداری را هم می آورد.

وی افزود: اگر هر کسی در هر جایی که است امکانات و اختیاراتش را امانت حساب کند و خود را در پیشگاه خدا و خلق خدا مسئول بداند این امنیت را به جامعه هدیه می کند و امن و امان و امنیت هم خانواده هم هستند و از یک ریشه هستند. در

حالی که اگر افراد در امانت خیانت بکنند و خیانت گسترش پیدا کند آنجا امنیت از طرف دیگر فرار می کند و رخت بر می بندد. رستم نژاد در مورد اینکه آیا می توان اختلاس ها و رشوه گرفتن ها و فساد مالی را ناشی از خیانت در امانت دانست؟ هم تصریح کرد: قطعاً مصداق روشن و بارز خیانت در امانت همین خیانت در اموال و سرمایه های عمومی است که مال مردم است. کسی که در میز و صندلی که مال بیت المال است نشسته است و پستی را اشغال کرده است باید امانتدار باشد و به شغل خود به عنوان یک امانت نگاه کند. پارتی بازی ها و توصیه های به ناحق علاوه بر آنچه که شما گفتید می تواند جزو خیانت در امانت محسوب شود.

وی در مورد اینکه امسال که سال فرهنگ نامیده شده چگونه می توان فرهنگ امانتداری را در جامعه نهادینه کرد هم یادآور شد: دو راهکار را اشاره می کنم. یکی اینکه افراد خود را مسئول بدانند و عمر و جوانی و زندگی و مالی که خداوند در اختیارشان گذاشته امانتی بدانند یعنی اینکه بدانند اینها یک صاحب اصلی دارند و این امانت را از شما خواهد گرفت فردا در قیامت از آن از شما سوال می کنند و اینکه کجای این امانت خدشه وارد شده یا آسیب دیده یا چه مقداری از آن حفظ شده است. بنابراین همه ما مسئول هستیم و مسئولیت ما یک امانت الهی است.

این قرآن پژوه تصریح کرد: در قیامت از لحظه لحظه عمر و آنات و ساعتی که گذرانده ایم سؤال می شود به فکر معاد و قیامت بودن خودش انسان را اصلاح می کند. پس خدا را شاهد بر بالای سرمان دانستن و اینکه جهنم و بهشتی است یکی از راهکارهای قرآنی برای اصلاح انسانهاست.

رستم نژاد عنوان کرد: یک راهکار دیگر این است که از عاقبت دیگران عبرت بگیریم. اینکه آنهایی که امانت در اختیارشان بود ولی خوب استفاده نکردند عاقبت اینها چه شد. تعبیر قرآن درباره مطالعه در تاریخ و آثار گذشتگان دارد می گوید چقدر نعمت در اختیار گذاشتم که امانتی در دست تو بود، اما در این امانات خیانت کردی و عاقبتش را هم در دنیا هم در آخرت می بینید. تاریخ و تاریخ انبیا پیش چشم همه ماست تاریخ کسانی که به انبیا خیانت کردند یا آنهایی که به جامعه خود خیانت کردند پرونده همه اینها موجود است مجازات آنها باید عبرتی برای همگان باشد.